

4. Організаційна поведінка / [Гелріген Д., Слокум Дж. В., Вудмен Р.В., Бренінг Н.С.] – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 726 с.
5. Кастельс М. Інтернет галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / М. Кастельс; [пер. з англ. Ганиш Е.Г., Волкова А.Б.] / Мануель Кастельс. – К.: Ваклер, 2007. – 304 с.
6. Майерс Девід Дж. Соціальна психологія / Девід Дж. Майерс; [пер. с англ. З. Замчук]. – Санкт-Петербург: Питер, 2013. – 800 с.
7. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Дуглас Норт; [пер. з англ. А.Н. Нестеренко]. – Київ: Основи, 2000. – 198 с.
8. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість / Талкотл Парсонс; [пер. з англ. В. Верлоки і В. Кебуладзе]. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. – 338 с.
9. Lepsius M.R. Modernisierungspolitik als Institutionenbildung / Lepsius M.R. // Interessen, Ideen und Institutionen. – Opladen: Westdeutscher verlag, 1990. – P. 53-62.
10. Luhmann N. Grundrechte als Institution / N. Luhmann. – Berlin. Duncker&Humblot, 1965. – 215 p.
11. March J.G. Rediscovering Institutions. The Organizational Bases of Politics / J.G. March, P. Olsen. – New York: Free Press, 1989. – 368 p.

CITED LITERATURE

1. Bayme K. Political theories at present time / Klaus von Bayme; [transl. from Germ. by M. Kultayeva and M. Boychenko]. – Kyiv: Stylos, 2008. – 396 p. [in Ukrainian].
2. Psychology: dtv-Atlas: manual: transl. from Germ. / H. Benesh; Art. Herman von Zaal'fel'd, Katarina von Zaal'fel'd; Scient. ed. transl. V.O. Vasyutyn'skyi. – Kyiv: Znannya-Pres, 2007. – 510 p. [in Ukrainian].
3. Veber M. Some categories of Sociology of understanding / Maks Veber; [transl. from Germ. by O. Pohorilyi] // Sociology. Universal historical analyses. Polityka. – K: Osnovy, 1998. – P. 104-156. [in Ukrainian].
4. Orhanizatsiyna povedinka / [D. Helrihen, Dzh. Slokum, R. Vudmen, N. Breninh] – K.: Vyd-vo Solomiyi Pavlychko «Osnovy», 2001. – 726 p. [in Ukrainian].
5. Kastel's M. Internet galaxy. Reflections on Internet, Business and Society; [transl. from Engl. By E. Hanysh, A. Volkova] / Manuel' Kastel's. – Kyiv: Vakler, 2007. – 304 p. [in Ukrainian].
6. Mayers David Dzh. Social Psychology / David Dzh. Mayers; [transl. from Engl. by Z. Zamchuk]. – Sankt-Peterburg: Piter, 2013. – 800 p. [in Russian].
7. Nort D. Institutions, institutional change and economy functioning / Duhlas Nort; [[transl. from Engl. by A. Nesterenko]. – Kyiv: Osnovy, 2000. – 198 p. [in Ukrainian].
8. Parsons T. Social structure and a personality / Talkot Parsons; [[transl. from Engl. by V. Verloky i V. Kebuladze]. – K.: DUKh I LITERA, 2011. – 338 p. [in Ukrainian].
9. Lepsius M.R. Modernisierungspolitik als Institutionenbildung / Lepsius M.R. // Interessen, Ideen und Institutionen. – Opladen: Westdeutscher verlag, 1990. – P. 53-62.
10. Luhmann N. Grundrechte als Institution / N. Luhmann. – Berlin. Duncker&Humblot, 1965. – 215 p.
11. March J.G. Rediscovering Institutions. The Organizational Bases of Politics / J.G. March, P. Olsen. – New York: Free Press, 1989. – 368 p.

УДК 378.058(477)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ - ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

І.П.ПРОХОР

Приватна вища школа суттєво відрізняється за своїм змістом, наповненням та організаційною діяльністю від державної, а складність, багатогранність і міждисциплінарний статус досліджуваної проблеми зумовлюють необхідність її вивчення у методологічній системі координат. Приватна вища школа досліджується в контексті чотирьох рівнів методології: філософської (фундаментальної), загальнонаукової, конкретно-наукової та дисциплінарної. Посадження відповідних принципів (розвитку, діалектичної єдності теорії і практики, об'єктивності, всебічності, єдності історичного і логічного, наступності, міждисциплінарності, термінологічності, детермінізму) та підходів (гуманістичного, комплексного, системного, системно-діяльнісного, історичного, соціокультурного, аксіологічного, акмеологічного) до дослідження приватної вищої школи на сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни є важливим при наданні практичних рекомендацій щодо організації освітнього процесу в сучасних приватних навчальних закладах, а також їх організації в цілому. Використання комплексу загальних та конкретних методів забезпечило всебічний аналіз досліджуваної проблеми.

Ключові слова: приватна вища школа, гуманітарна парадигма; філософська (фундаментальна), загальнонаукова, конкретно-наукова, дисциплінарна методологія; загальні та конкретні методи дослідження.

Постановка проблеми. Кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст. відзначений докорінними змінами в соціально-економічному і політичному житті України. Українське суспільство стало на шлях демократизації та розвитку ринкової економіки, що спричинило інформаційний бум в усіх ланках суспільного життя. На зламі століть суспільство постає перед новими раніше непізнаними завданнями, які може вирішити лише самодостатньо розвинена та освічена особистість. Саме тому актуалізується роль освіти, що виступає рушійною силою в розвитку суспільства і особистості зокрема, засобом вияву та формування її інтелектуального, духовного потенціалу, а вища освіта стає головним генератором соціального розвитку, ресурсом подолання кризових процесів та поліпшення добробуту громадян.

Нова епоха зумовлює потребу розвитку системи освіти до якісно нового рівня у зв'язку із зміною філософсько-освітньої парадигми. Це обумовлює необхідність реформування вищої освіти в Україні та визначає масштабність і радикальність перетворень, що спрямовані на вирішення проблеми: яку саме

освіту повинна здобути людина ХХІ століття, чим вона повинна керуватися, обираючи майбутній фах.

Саме в цей період з'являються та займають своє належне місце в системі вищої освіти приватні вищі навчальні заклади, які сьогодні отримали державне та суспільне визнання. З огляду на зазначене актуальність необхідності здійснення наукових досліджень тенденцій розвитку приватної вищої школи як одного з перспективних напрямів розвитку системи вищої освіти є безперечною. Приватні вищі навчальні заклади в умовах економічних змін виступають повноцінними провайдером освітніх послуг поряд з державними навчальними закладами, надаючи можливість якомога більшій частині української молоді здобути якісну вищу освіту відповідно до власних потреб і можливостей їхнього вибору майбутньої професії.

Проблему розвитку та реформування вищої освіти в контексті зміни філософсько-освітньої парадигми досліджували В. Андрущенко, Б. Братаніч, М. Гавран, Ю. Корсак, А. Карцев, А. Павленко, І. Добрянський (філософський аспект розвитку приватної освіти).

Сьогодні є чимало праць, присвячених приватній вищій школі, окремі аспекти якої висвітлено у кандидатських дисертаціях, монографіях з педагогіки, філософії освіти, історії, нормативного права. Зокрема, Н. Рєзанової, В. Огаренка, В. Астахової. Історичний аспект становлення системи освіти в цілому і приватної, як її складової, висвітлено у дослідженнях сучасних науковців Ю. Агапова, О. Бореїка, Л. Березовської, Л. Єршової, О. Костюк, І. Круківської, Н. Сейко. Значну увагу проблемам приватної вищої школи на сучасному етапі розвитку країни приділяють О. Біла, Л. Гриневич, А. Дідич, О. Дікова-Фаворська, Д. Марковський та ін. Соціологічний аспект розвитку приватних вищих навчальних закладів розглянуто у працях О. Шияна, М. Очкасової, О. Бірченко, М. Бірюкова та ін. Однак теоретико-методологічні аспекти дослідження тенденцій розвитку приватної вищої школи України в умовах економічних змін ще недостатньо вивчені.

На думку багатьох сучасних науковців, недостатній методологічний рівень багатьох фундаментальних (теоретичних) наукових досліджень, а нерідко й примітивність методів, літературно-публіцистичний виклад педагогічних праць призвели до того, що багато проблем історії і теорії педагогіки розв'язуються суб'єктивно й без належного наукового обґрунтування. Тому одним із відповідальних етапів дослідницького процесу є визначення теоретико-методологічних основ наукового пошуку та вибір методів його проведення.

Мета. Обґрунтування методологічних засад дослідження тенденцій розвитку приватної вищої школи є головним предметом даного дослідження, що з кожним роком стає щораз необхіднішим для загального філософського осмислення змін в освіті.

Завданнями даної статті є: обґрунтувати теоретичні та методологічні засади дослідження тенденцій розвитку приватної вищої школи в контексті чотирьох рівнів методології: філософської (фундаментальної), загальнонаукової, конкретно-наукової та дисциплінарної; визначити комплекс загальних та конкретних методів для всебічного аналізу досліджуваної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Складність, багатогранність і міждисциплінарний статус визначеного нами завдання, – науково-теоретичне обґрунтування тенденцій розвитку приватної вищої школи України в умовах економічних змін й здійснення на цій основі прогнозування та модернізації такої діяльності в Україні, – вимагає оновлення методики дослідження з урахуванням того, що методика дослідження педагогічних проблем є сукупністю систематизованих прийомів і засобів наукового пошуку в педагогіці, правил і технологій їх застосування, порядку інтерпретації одержаних результатів.

Особливість методологічних принципів полягає у визначенні вихідних наукових позицій, загальних для всіх галузей знання, які виступають теорією наукового пізнання у конкретній галузі науки. Для визначення місця методології педагогічної науки в загальній системі методологічного знання розрізняють кілька рівнів методології:

- філософська (фундаментальна) методологія (охоплює філософські основи дослідження, загальнонаукові положення і виражає світоглядну інтерпретацію результатів наукової діяльності, норм і методів наукового мислення у відображенні картини світу);
- загальнонаукова методологія (системний підхід, синергетичний підхід, діяльнісний підхід, характеристика різних типів наукових досліджень);
- конкретно-наукова методологія (сукупність методів, принципів дослідження і процедур, які застосовуються саме в педагогіці);
- дисциплінарна методологія (сукупність методів, форм, принципів дослідження, які використовують у певному розділі науки).

Окрім того, деякі науковці виділяють також п'ятий рівень, який утворюється методикою і технікою дослідження. [2, с. 70-71].

Розглянемо зазначені вище принципи та підходи більш детально в контексті досліджуваного педагогічного явища.

Для аналізу історико-педагогічного пошуку важливого значення набувають базові положення дослідження, сутність яких полягає в діалектичній єдності і протилежності суб'єкта і об'єкта діяльності,

соціального та індивідуального. Тому в ході дослідження окресленої проблеми доцільно використати *філософську методологію*, яка реалізує особливості сучасного наукового розвитку, а саме – осмислення і об'єднання в комплексних системах різних людинознавчих наук, засад і методів дослідження людини. Про важливість філософських знань свідчать дослідження Б. Ананьєва, Г. Костюка, О. Леонтьєва, В. Мясіщева, С. Рубінштейна та інших науковців.

На сучасному етапі реформування вищої школи, зокрема приватної, потребує визначення нової освітньої парадигми, розробки філософських засад. На думку І. Добрянського, головною гносеологічною проблемою, яку розв'язує сьогодні філософія освіти, є розробка практичних механізмів інтеграції філософських та педагогічних знань в галузі освіти, а центральною проблемою – проблема людського виміру освітньої системи та освітньої діяльності [4, с. 29]. Слід врахувати і той факт, що в умовах становлення інформаційного суспільства змінилася парадигма вищої освіти. Н. Дем'яненко трактує педагогічну парадигму як «сукупність теоретичних і методологічних підходів, що визначають систему освіти, втілювану в науці й практиці на конкретному історичному етапі» [3, с. 256]. Отже, парадигма є моделлю певної освітньої системи.

Від початку 1990-х років відбувається перехід до гуманітарної парадигми, що супроводжується посиленням тенденції університетизації освіти, запровадженням багатоступеневої моделі підготовки фахівців, визначенням університетів основними осередками формування висококваліфікованих кадрів на основі інтеграції високого рівня фундаментальної, спеціальної та психолого-педагогічної підготовки, гуманізації та гуманітаризації змісту навчання, спрямованого на задоволення інтересів особистості [3, с. 263].

З гуманізацією навчально-виховного процесу пов'язана також потреба студентської молоді у зацікавленості в об'єктивному оцінюванні їхньої праці, подоланні вічного страху перед негативною оцінкою [5, с. 16]. Саме гуманістичні принципи стали основою діяльності приватних вищих навчальних закладів, які функціонують на визнанні самоцінності людини, її неповторності та індивідуальності.

В новому Законі України «Про вищу освіту» (2014) закладено головні параметри нової парадигми вищої освіти, в основі яких визначено пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей, рівність умов кожної людини для повної реалізації її конституційних прав у доступі до вищої освіти, наступності процесу її здобуття, відкритості формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців та сприяння здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти.

Використання в ході дослідження розвитку приватної вищої школи *діалектичного підходу*, в основу якого покладено зв'язок теорії і практики, принципи пізнання реального світу, детермінованості явищ, взаємодії зовнішнього і внутрішнього, об'єктивного і суб'єктивного тощо, дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки, процеси диференціації та інтеграції, постійну суперечність між сутністю і явищем, змістом і формою, об'єктивність в оцінюванні дійсності.

Методологічну роль у процесі дослідження становлення та розвитку приватної вищої школи на всіх рівнях виконують основні закони і парні категорії діалектики. Закон єдності і боротьби протилежностей показує внутрішнє джерело розвитку системи приватної вищої школи: єдність і боротьбу державної та приватної вищої школи, тенденцій розвитку. Закон переходу кількісних змін у якісні розкриває спосіб еволюції і динаміки процесу розвитку приватної вищої школи, орієнтує на пошук закономірностей, яким він підкоряється, визначає якісні й кількісні зміни, які відбуваються при цьому, виявляє зв'язки між ними. Закон заперечення заперечення дає можливість прогнозувати напрям розвитку системи приватної вищої школи.

Усе безупинно розвивається і змінюється не тільки від простого до складного, нижчого до вищого, але й навпаки [2, с. 79]. Відповідно до зазначеного, процес розвитку приватної вищої школи розглядається в постійній зміні, русі, в постійному розв'язанні суперечностей під впливом системи внутрішніх і зовнішніх детермінант. *Принцип розвитку* використовується при виявленні тенденцій розвитку приватної вищої школи у її еволюції – поступовому, тривалому, безупинному розвитку від одних форм до інших, частіше від простих до більш складних. Прикладом еволюції форм організації навчального процесу, методів та засобів навчання може виступати ПВНЗ «Європейський університет» у м. Києві, який починав свою діяльність з організації курсової підготовки з бухгалтерського обліку, основ підприємницької діяльності, психологічних тренінгів, видавничої діяльності, бізнес-планування на початку 90-х років минулого століття, перетворившись в унікальний освітній комплекс з єдиною концепцією навчально-виховного процесу. На сьогодні у структурі університету працюють дитяча школа-садок «Євроленд», Гімназія «Євроленд», Бізнес-коледж, Науково-навчальний інститут права та безпеки підприємництва, Науково-дослідний інститут системних досліджень стабілізації і розвитку економіки та факультети: економіки і менеджменту, інформаційних систем і технологій, юридичний, безпеки підприємництва, практичного підприємництва і професійної адаптації, Міжнародний освітньо-підготовчий центр для іноземних студентів та аспірантура для підготовки спеціалістів вищої кваліфікації.

Знання закономірностей становлення і розвитку приватної вищої школи допомагає більш глибоко зрозуміти зміст актуальних перетворень та дати більш точний і довгостроковий прогноз

можливих перспектив її подальшого розвитку. У процесі наукового пізнання **принцип діалектичної єдності теорії і практики** розкриває діалектику руху нашого знання до істини й визначальну роль практики у процесі пізнання.

З метою забезпечення результативного дослідження проблем розвитку приватної вищої школи, тенденцій розвитку в умовах економічних змін вважаємо доцільним і обґрунтованим використання принципів, сформульованих на рівні *загальнонаукової методології*.

Основоположним принципом наукового дослідження є методологічний **принцип об'єктивності**, який виражається у всебічному врахуванні факторів, які зумовлюють зміни у процесі становлення та розвитку приватної вищої школи; умов, в яких вона розвивається; адекватності дослідницьких підходів і засобів, які дають можливість одержати справжнє знання про соціально-економічні та організаційно-педагогічні передумови виникнення, напрями організаційної, педагогічної діяльності приватних вищих навчальних закладів України в умовах економічних змін в зазначений історичний період; передбачають виключення суб'єктивізму, однобічності і упередженості в підборі і оцінці фактів [2, с. 73].

Необхідність використання методологічного **принципу всебічності** вивчення тенденцій розвитку приватної вищої школи зумовлено складністю, динамічністю розвитку приватних вищих навчальних закладів, що нерозривно пов'язаний з історичними факторами, соціально-економічними та організаційно-педагогічними передумовами. Зазначений принцип передбачає **комплексний підхід** до дослідження тенденцій розвитку приватної вищої школи України в умовах економічних змін окресленого історичного періоду, що вимагає встановлення всіх взаємозв'язків зазначеного процесу, врахування всіх зовнішніх впливів, усунення всіх випадкових факторів; використання в процесі дослідження різноманітних методів у їх різних поєднаннях [2, с. 74].

Враховуючи специфіку досліджуваної проблеми, акцент у нашому дослідженні поставлений на історико-педагогічний аспект дослідницького підходу, що базується на **принципі єдності історичного і логічного**. З даного принципу випливає вимога врахування нагромадженого досвіду, традицій, наукових досягнень минулого, а також **принцип наступності**, що вимагає максимально повного знання попереднього наукового доробку з проблеми дослідження становлення та розвитку приватної вищої школи на теренах України, різних форм прояву приватизації освітніх послуг, джерел фінансування вищої школи.

Принцип міждисциплінарності орієнтує дослідника на максимально широке використання усіх супутніх наук (історії, економіки, соціології, філософії), що вивчають тією чи іншою мірою окремі аспекти процесу розвитку приватної вищої школи України у зазначений період.

З огляду на надмірне скорочення державою обсягів фінансування освіти, поступового зміщення з відповідальності інституцій на відповідальність самих студентів, посилення індивідуальної здатності останніх сплачувати за освітні послуги визначило шляхи виникнення й поширення приватного сектору в освіті. В цьому випадку приватна вища школа не тільки задовольняє потреби суспільства в професійній освіті, але й реалізовує право на освіту своїх громадян усіх верств населення у відповідності з їх особистими потребами, інтересами та фінансовими можливостями без витрат з боку держави [8, с. 28], створює умови для впровадження нових педагогічних технологій, пошуку нових способів надання освітніх послуг (дистанційна освіта, комп'ютерні навчальні програми, використання мережі Інтернет-технологій і т.п.), що залежать, зокрема, від інтересів замовників – студентів. Окрім того, використання таких нових технологій навчання дозволило наблизити місце навчання до місця проживання замовника освітньої послуги на початковому етапі становлення приватної вищої школи. Така тенденція актуалізувалася внаслідок скорочення обсягів підготовки за вечірньою та заочною формами навчання у державній вищій школі. Зазначимо, що програми перепідготовки більшості новостворених приватних вищих навчальних закладів забезпечували якісну другу вищу освіту з урахуванням високої мотивації слухачів та потреб ринку праці.

Багатогранність сторін, елементів, відношень, внутрішніх і зовнішніх факторів процесу становлення і розвитку приватної вищої школи визначає необхідність його системного вивчення. У зв'язку з цим ґрунтовного значення набуває застосування **системного підходу**, розробка якого здійснювалася в роботах І. Блауберга, В. Кузьміна, І. Фролова, Е. Юдіна. Системний аналіз досліджуваної проблеми дає можливість описати її як організовану цілісність, визначити місце та роль кожного з її елементів в системі, виявити відношення між закономірностями. Процес розвитку приватної вищої школи визначається багатьма причинами, факторами й умовами, тому необхідно знайти стабілізуючі детермінації, які б забезпечували стійкість та відносну автономність системи, що розвивається.

Дослідження напрямів різнобічної організаційної, культурницько-педагогічної діяльності приватних вищих навчальних закладів потребує використання **системно-діяльнісного підходу**, що вказує на певний компонентний склад людської діяльності. Серед найсуттєвіших її компонентів: потреба – суб'єкт – об'єкт – процеси – умови – результат. Це створює можливість комплексно дослідити таку сферу людської діяльності як приватна освіта.

Дослідження тенденцій розвитку приватної вищої школи України потребує використання

аксіологічного підходу, що полягає в орієнтації приватної вищої школи на формування в особистості системи, перш за все, загальнолюдських (громадянських) норм і цінностей – у її ставленні до світу, до своєї діяльності, до самої себе.

Будь-яке теоретичне дослідження потребує описування, аналізу та уточнення понятійного апарату конкретної галузі науки, тобто термінів і понять, що їх позначають. **Термінологічний принцип** передбачає вивчення історії термінів «приватна освіта», «приватна вища школа», «приватний вищий навчальний заклад», «вищий навчальний заклад недержавної форми власності» і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять «приватизація освітніх послуг», встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження.

Розв'язання поставлених у дослідженні завдань передбачає використання комплексу методів конкретно-наукової методології, що включає:

а) загальні методи:

- *аналіз, синтез, узагальнення та історико-педагогічну інтерпретацію наукової інформації*, що міститься у різних джерелах і дає можливість перейти від уявлення про структуру об'єкта до уявлення про його організацію;

- *порівняльно-історичний метод*, що дозволяє порівнювати і співставляти історико-педагогічні факти, виявляти в них загальне, особливе й одиничне;

- *історико-типологічний метод*, що допомагає класифікувати явища, які досліджуються, використовуючи перехід від емпіричної класифікації до теоретично-обґрунтованої системи типології;

- *історико-структурний метод*, що забезпечив розгляд теорії та практики приватної вищої школи України з визначенням її системостворювальних компонентів;

- *ретроспективний метод*, що дозволяє розглядати розвиток історико-педагогічних процесів, рухаючись від більш пізніх до більш ранніх;

- *конструктивно-генетичний метод*, що дозволяє розглядати розвиток історико-педагогічних процесів у напрямі руху від ранніх її проявів до більш пізніх, розподілити процес розвитку приватної вищої школи України на етапи, встановити науково-обґрунтовану періодизацію;

- *порівняльно-зіставний метод*, що дозволив порівнювати й зіставляти соціально-педагогічні явища, події, відомості, факти і погляди, виявити в них подібне й відмінне;

- *статистичний метод* обробки архівних і аналітичних матеріалів;

б) конкретні методи:

- *проблемно-цільовий аналіз* законодавчих актів, матеріалів періодичної преси, історико-педагогічної літератури, документів з вітчизняної освіти і архівних матеріалів з метою з'ясування етапів розвитку приватної вищої школи України, визначення тенденцій її розвитку;

- *систематизація й класифікація* історико-педагогічного досвіду діяльності приватної вищої школи;

- *узагальнення фактів*, теоретичних ідей приватизації в галузі освіти періоду, що досліджується;

- *метод історичної актуалізації проблеми*, що зосереджує увагу на тих подіях і явищах минулого, які мають особливу наукову і практичну цінність для сучасності.

Висновки. Звичайно, процес становлення приватної вищої школи відбувався не безболісно, супроводжуючись гострою полемікою в засобах масової інформації і педагогічній літературі щодо доцільності їх створення, здатності готувати кваліфікованих фахівців. Однак, зважаючи на те, що цими навчальними закладами було враховано у своїй діяльності головні засади нової гуманітарної освітньої парадигми, вони не тільки змогли пережити нелегкі часи становлення, а й самоутвердитися, самовизначитися та отримати визнання держави й суспільства.

Визнаючи пріоритетність і самодостатність суб'єкта навчання, саме приватна вища школа стала однією з провідних ланок в реалізації методологічно-концептуального рівня нової гуманітарної парадигми освіти. Адже лише такий підхід дасть можливість витримати жорстку конкуренцію з боку державної вищої школи, яка за своїми плечима має багаторічний досвід і практику, однак не в змозі продемонструвати мобільність у підготовці фахівців з нових спеціальностей, що зумовлено сучасним ринком праці та переходом до нової гуманітарної освітньої парадигми, оскільки її становлення й розвиток відбувалися в тоталітарному, а не в демократичному та інформаційному суспільстві.

Таким чином, кожен із виділених рівнів методологічного знання, застосованих у дослідженні, виконує свої особливі, властиві лише йому функції у науковому пізнанні приватної вищої школи як педагогічного феномену. Вважаємо, що використання розглянутих методологічних принципів та підходів, які можуть функціонувати як окремо, так і в сукупності один з одним, забезпечить всебічний аналіз досліджуваної проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 1991 – 2006 рр.: наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України. ДНІБ України ім. В. О. Сухомлинського; [упоряд.: Л. О. Пономаренко, І. П. Моїсєєва, Л. І. Ніколюк, О. С. Микитенко; наук. ред. П. І. Рогова; наук. консультант Б.

1. Корольов; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко]. – К., 2008. – 487 с. – С. 16
2. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. – Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. – 278 с.
3. Дем'яненко Н. М. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза і еволюція / Н. М. Дем'яненко // Філософія освіти. – 2006. – № 2(4). – С. 256-265.
4. Добрянський І. Приватна вища освіта: філософсько-практичний аспект / І. Добрянський // Рідна шк. – 2004. – № 11. – С. 28-30.
5. Зязюн І. А. Освітня парадигма – тип культурно-історичного мислення і творчої дії суб'єктів освіти / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи: зб. наук. праць. – 2003. – № 2 – С. 15-29.
6. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. / П. Г. Лузан, І. В. Сопівник, С. В. Виговська; Каб. Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : [НАКККіМ], 2010. – 270 с.
7. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / [авт. кол. : Є. М. Хриков, О. В. Адаменко, В. С. Курило та ін.]; за заг. ред. В. С. Курила, Є. М. Хрикова; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 248 с.
8. Сидоренко О. Л. Приватна вища освіта: шляхи України у світовому вимірі / О. Л. Сидоренко. – Х.: Основа, 2000. – 256 с.
9. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір / [авт. кол.: В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін.]. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 220 с.

References:

1. Higher Education of Ukraine under condition of society transformation: state, problems, trends of development, 1991 - 2006.: scientific-Assisted. Refs. Index. / APS of Ukraine. PSPL of Ukraine named by V.O. Sukhomlynsky; [compilers: L. O. Ponomarenko, I. P. Moiseieva, L. I. Nikoliuk, O. S. Mykytenko; scient. eds.: P. I. Rogova; Scient. consultant B. I. Korolev; refs. eds. L. A Ponomarenko]. – K., 2008. – 487 p.
2. Goncharenko S. U. Pedagogical Research: Methodological tips for the newly scientists. / S. U. Goncharenko. - Vinnytsia: POPh "Vinnytsia", 2008. – 278 p.
3. Demianenko N. M. Pedagogical paradigm of higher school of Ukraine: genesis and evolution / N. M. Demianenko // Philosophy of Education. – 2006. – № 2 (4). – P. 256-265.
4. Dobrianskyi I. Private higher education: philosophical and practical aspects / I. Dobrianskyi // Ridna shk. – 2004. – № 11. – P. 28-30.
5. Ziazun I. A. Educational paradigm - the type of cultural-historical thinking and creative action of education fellows / I. A. Ziazun // Pedagogy and psychology of vocational education: research results and prospects: Coll. scient. stories. – 2003. – № 2 - P. 15-29.
6. Luzan P. G. Basis of scientific and educational research: [teach. guidances.] / P.G. Luzan, I.V. Sopivnyk, S.V. Vygovska; cab. of Ministers of Ukraine, Nat. Univ. of Life and Environmental Sciences of Ukraine. – K.: [NAMPCA], 2010. - 270 p.
7. Methodological principles of pedagogical research: monograph / [group of auth.: Ye. M. Khrykov, O. V. Adamenko, V. S. Kurylo, etc.]; ed. by V. S. Kurylo, Ye. M. Khrykov; Public inst. "Lugan. Nat. Univ. named by Taras Shevchenko" - Kiev: Publ.h Public inst. "LNU named by Taras Shevchenko", 2013. - 248 p.
8. Sydorenko O.L. Private Higher Education: ukraine's course in the global dimension / O. L. Sydorenko. - Kh.: Osnova, 2000. - 256 p.
9. Philosophical and methodological principles of improving the quality of higher education in Ukraine: the European dimension / [auth. count. : V. Andruschenko (director), M. Bojchenko, L. Gorbunov, I. Nadolny et al.]. - K.: Educational thought, 2012. - 220 p.

УДК. 378.046

ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА САМОРОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА УНІВЕРСИТЕТУ

Н.Ю. ТИТАРЕНКО

У статті розглянуто особливості професійної діяльності викладача університету; здійснено аналіз саморозвитку залежно від виду його діяльності; запропоновано схему системи саморозвитку викладача університету; в основі організації та ефективного функціонування якої знаходиться інноваційна діяльність.

Ключові слова: університет, викладач, саморозвиток, професійна діяльність, педагогічна діяльність, наукова діяльність, інновації.

Постановка проблеми. Ефективне розв'язання проблем якості освіти фахівців в університеті значною мірою залежить від викладачів, їхнього науково-творчого потенціалу, рівня загальної культури, педагогічної майстерності тощо. Відповідно до Закону України "Про вищу освіту" [2], на викладача університету (далі – викладача) покладаються обов'язки:

1. Постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність і наукову кваліфікацію (для науково-педагогічних працівників).